

РЕЦЕНЗІЯ

доцента кафедри одноборств Харківської державної академії фізичної культури, кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента

Бойченко Наталі Валентинівни

на дисертаційну роботу **Мартинюка Юрія Євгеновича**

«Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність проблеми дослідження. Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих боксерів, в першу чергу, повинна враховувати особливості кожного спортсмена. Це включає в себе врахування сильних і слабких сторін спортсменів, їх фізичної підготовленості, техніко-тактичної майстерності, психологічних особливостей та інших факторів. Особливістю індивідуалізації підготовки кваліфікованих боксерів є те, що при плануванні засобів та методів в тренувальному процесі треба враховувати особливості спортсменів різних вагових категорій та манер ведення змагального двобою. Також, при складанні перспективного плану тренування кваліфікованих боксерів треба враховувати реакцію організму спортсменів на фізичні навантаження, залежно від вагової категорії та манери ведення двобою. При формуванні індивідуальної манери ведення двобою кваліфікованих боксерів треба орієнтуватися на такі основні чинники: найрезультативніші, поширені прийоми; морфофункціональні особливості спортсмена; його індивідуальну рухову обдарованість; розвиток фізичних якостей; особливість нервової системи.

Аналіз сучасних досліджень дозволив виявити, що більшість фахівців з боксу розглядають тренувальний процес з позиції підбору й розподілу тренувальних засобів. Водночас, при індивідуалізації тренувального процесу боксерів з урахуванням манер ведення двобою науковці переважно збігаються на думці про те, що при розвитку фізичних якостей здебільшого тренування проводиться по одній програмі для боксерів з різними манерами ведення двобою.

Автор зазначає, що розробка науково-обґрунтованої методики індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою є своєчасним та необхідним шляхом вдосконалення підготовки в сучасному боксі, що формує актуальність даного дослідження.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Загального плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2021-2023 рр. за темою «Шляхи удосконалення тренувального процесу у силових видах спорту та одноборствах» (номер 0121U109184) та «Перспективні напрями вдосконалення теоретичного та методичного забезпечення тренувальної діяльності у сучасному спорті» на 2020-2024 рр. (державний реєстраційний номер 0120U101061), що передбачає індивідуальну підготовку боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням індивідуалізації манер ведення двобою.

В рамках дослідження дисертант здійснив обґрунтування методики індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертаційній роботі відповідно до теми дослідження сформульовані мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження.

Результати дисертаційного дослідження Мартинюка Ю.Є. базуються на достатньому кількісному матеріалі і відповідними експериментальними даними, які відповідають меті, завданням, об'єкту і предмету дослідження.

Достовірність отриманих даних обґрунтовано послідовним плануванням досліджень і коректною обробкою методами математичної статистики.

Висновки достатньою мірою обґрунтовані та відображають зміст проведених досліджень.

Достовірність і новизна отриманих наукових результатів.

Дослідження передбачало використання методів: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури; педагогічне спостереження; педагогічне тестування; вимірювання антропометричних показників; медико-біологічні методи дослідження; психофізіологічні методи; психологічне тестування; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

Протягом 2021-2024 рр. у дослідженні взяли участь 40 (15 – КГ; 25 – ЕГ) кваліфікованих спортсменів, які займаються боксом, віком 17-19 років, вагових категорій 71-75 кг, які є членами збірної команди Харківської та Полтавської обласної федерації боксу та члени збірної команди Харківської державної академії фізичної культури кафедри атлетизму та силових видів спорту. За психологічними показниками було здійснено розподіл 25 кваліфікованих боксерів ЕГ на три групи у відповідності манери ведення поєдинку («ігровик» – 7 боксерів, «темповик» – 12 боксерів, «силовик» – 6 боксерів).

У дисертаційній роботі прослідковується логічна організація дослідження, яке проведено в чотири етапи протягом 2020-2024 років.

Дисертаційна робота має **наукову новизну** одержаних результатів, дисертантом вперше: виявлено особливості загальної та спеціальної фізичної підготовленості, функціональних можливостей та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів різних манер ведення змагального поєдинку; встановлено сильні та слабкі сторони кваліфікованих боксерів, представників різних манер ведення змагального поєдинку – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків» на основі індивідуальних антропометричних, фізіологічних та психофізіологічних показників; розроблено та теоретично обґрунтовано методику індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості виявлення схильності кваліфікованих боксерів до певної манери ведення змагального двобою; виявлення їх сильних та слабких сторін

підготовленості, що допомагають або перешкоджають формуванню та удосконаленню індивідуальної манери ведення двобою; визначення пріоритетної спрямованості, інтенсивності та структури тренувальних засобів, що забезпечують успішне формування манери ведення двобою кваліфікованих боксерів.

Отримані результати можуть використовуватись при оперативному коригуванні процесу підготовки кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу, підвищенні її ефективності та покращенні змагальних результатів.

Основні результати дослідження впроваджено в практичну діяльність «Харківської обласної організації федерації боксу України» (акт впровадження від 25.10.2023), навчально-тренувальний процес КЗ ДЮСШ № 9 (акт впровадження від 19.01.2024) та КЗ КДЮСШ «ХТЗ» (м. Харків) (акт впровадження від 30.01.2024), навчальний процес кафедри атлетизму та силових видів спорту ХДАФК (акт впровадження від 14.02.2024).

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. Положення дисертаційної роботи висвітлено в 8 наукових публікаціях за темою дисертації, з них 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 публікація апробаційного характеру.

Характеристика основних положень роботи. Матеріали дисертаційного дослідження викладено на 251 сторінці тексту. Структура дисертаційної роботи: анотації, список опублікованих праць за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень та скорочень, вступ, 5 розділів, висновки, список використаних джерел, додатки. Цифрові дані ілюстровано 61 таблицею, 2 рисунками. Список використаних джерел містить 219 найменувань.

У вступі дисертаційної роботи автором обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження; відображено зв'язок роботи із науковими

програмами, планами, темами; сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; розкрито особистий внесок здобувача; наведено дані про апробацію результатів дослідження та публікації, обсяг і структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі «Основи індивідуалізації спортивної підготовки кваліфікованих спортсменів з урахуванням різної манери ведення двобою» здійснено аналіз тренувального процесу при підготовці кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу, особливостей їх фізичної та психологічної підготовки, також охарактеризовано анатомічні особливості розвитку кваліфікованих боксерів 17-19 років та розкрито особливості рухової сфери боксерів різної манери ведення поєдинку.

Аналіз та узагальнення науково-методичної літератури дозволив автору виділити сучасні невирішені проблеми в темі, що досліджується та скорегувати подальші напрямки роботи.

За результатами проведеного аналізу та узагальнення науково-методичної літератури автор прийшов до висновків, що основні проблеми у підготовці кваліфікованих боксерів пов'язані з: встановленням слабких та сильних сторін підготовленості, манер ведення двобою кваліфікованих боксерів; встановленням взаємозв'язку між показниками загальної і спеціальної фізичної підготовленості та морфофункціональними й психофізіологічними даними, що притаманні для змагальної діяльності боксерів різних манер двобою; обґрунтуванням методики індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» розкрито та обґрунтовано доцільність використання методів дослідження, описано організацію дослідження.

Для реалізації мети та завдань, поставлених у дисертаційній роботі, використано комплекс методів дослідження, що дозволило отримати

інформативні дані. Робота виконана в чотири етапи протягом 2021-2024 років. У дослідженні взяло участь 40 спортсменів, віком 17-19 років, з них 25 кваліфікованих боксерів ЕГ були розподілені на три групи у відповідності манери ведення поєдинку («ігровик» – 7 боксерів, «темповик» – 12 боксерів, «силовик» – 6 боксерів). Контроль рівня фізичної підготовленості спортсменів здійснювався за допомогою педагогічного тестування. Визначення функціональних можливостей за допомогою медико-біологічних методів дослідження. Також, автор застосував батарею тестів для визначення психофізіологічних показників кваліфікованих боксерів. Визначення типу темпераменту кваліфікованих боксерів здійснювалось за допомогою психологічного тестування.

У третьому розділі «Динаміка змін показників фізичної підготовленості, морфофункціональних можливостей та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів різної манери ведення поєдинку» автором розкрито особливості та здійснено порівняльний аналіз психологічних, антропометричних, фізичних, фізіологічних, психофізіологічних показників, біомеханічних особливостей ударів руками та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів різної манери ведення двобою. Також, встановлено кореляційні залежності між спеціальною фізичною та загальною фізичною підготовленістю, а також психофізіологічними показниками кваліфікованих боксерів різних манер ведення двобою.

Проведені автором дослідження встановили, що представники кожної манери ведення двобою мають свої психологічні, антропометричні, фізичні, фізіологічні, психофізіологічні та технічні особливості, які необхідно враховувати при побудові тренувального процесу. Результати кореляційного аналізу дозволили передбачити можливість використання спеціальних вправ в тренувальному процесі кваліфікованих боксерів різних манер ведення бою.

У четвертому розділі «Експериментальне обґрунтування структури і змісту річного макроциклу для кваліфікованих боксерів з урахування

різних типів манер ведення двобою» автором розкрито передумови індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів з урахуванням різних манер ведення двобою, обґрунтовано структуру і зміст річного макроциклу для кваліфікованих боксерів з урахування різних манер ведення двобою.

Розробка структури та змісту річного макроциклу будувалась на основі відмінностей загальної та спеціальної фізичної підготовленості, антропометричних, фізіологічних та психологічних показників кваліфікованих боксерів різних манер ведення двобою. Зміст тренувального процесу враховував особливості спортсменів різних манер ведення двобою.

Також, в цьому розділі, автор експериментально обґрунтовує ефективність застосування річного макроциклу для кваліфікованих боксерів з урахування різних манер ведення двобою. Встановлено суттєвий позитивний ефект застосування річного макроциклу для кваліфікованих боксерів усіх манер («ігровиків», «темповиків» і «силовиків»), що виявляється у достовірному прирості показників загальної та спеціальної фізичної підготовки, функціональних можливостей організму, психофізіологічних показників, техніко-тактичних дій та змагальної результативності. Це дає змогу рекомендувати його тренерам з рукопашного бою, у якості програми підготовки боксерів у річних циклах з урахуванням манери ведення двобою.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автором представлено підсумок виконаної роботи. У роботі представлено наукові дані трьох рівнів новизни. Так, отримано наукові результати які підтверджують дані попередніх досліджень (щодо ефективності застосування індивідуальних підходів при підготовці кваліфікованих спортсменів; щодо впливу координаційних та рухових здібностей, фізичної працездатності на результат спортивних змагань, щодо взаємозв'язку між загальною, спеціальною підготовленістю та функціональним станом і психофізіологічними показниками кваліфікованих спортсменів; щодо позитивного впливу психологічної підготовки на результативність у боксі та

ефективності вправ на візуальне спостереження з метою покращення швидкості реакції на предмет, що рухається), результати що доповнили та розширили наявні дослідження (щодо впливу психофізіологічних показників на результативність кваліфікованих боксерів з урахуванням техніко-тактичних дій; щодо покращення психофізіологічних показників кваліфікованих боксерів різних техніко-тактичних дій в різних структурних утвореннях річного макроциклу, під впливом спеціально розроблених комплексів; щодо впливу показників загальної та спеціальної підготовленості на результативність у спорті та вплив фізіологічних показників на результативність у кваліфікованих спортсменів різних манер ведення двобою) та виявлено нові наукові дані (виявлено особливості загальної та спеціальної фізичної підготовленості, функціональних можливостей та техніко-тактичних дій кваліфікованих боксерів різних манер ведення змагального поєдинку; встановлено сильні та слабкі сторони кваліфікованих боксерів, представників різних манер ведення змагального поєдинку – «ігровиків», «темповиків» та «силовиків» на основі індивідуальних антропометричних, фізіологічних та психофізіологічних показників; розроблено та теоретично обґрунтовано методику індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою).

Заклучна частина дисертаційної роботи містить висновки (де також окреслено перспективи подальших досліджень), список використаних джерел та додатки (де відображено інструкції з опитувань та обробки даних, наукові праці здобувача, відомості про апробацію результатів дослідження, акти впровадження результатів наукових досліджень).

Дисертаційне дослідження за структурою та змістом має послідовне та логічне викладення матеріалу, послідовну побудову, що складає логічний ланцюг спрямований на досягнення мети та завдань дослідження. На основі отриманих результатів автором сформульовано висновки, які узгоджуються з даними представленими у розділах роботи.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи. Оцінюючи дисертацію Мартинюка Юрія Євгеновича, можна зазначити деякі зауваження, побажання і дискусійні питання, які мають різний ступінь принципності:

1. В дисертаційній роботі зустрічаються технічні та орфографічні помилки (в 3 розділі збилась нумерація таблиць; тема дисертаційної роботи дещо відрізняється з темою в анотації). Також, зустрічається не зовсім коректний опис (швидкість ударів за секунду (кількість разів)).

2. У дисертаційній роботі зустрічається термінологія «типи манер ведення двобою», «стилі ведення двобою» рекомендовано застосовувати «манери ведення двобою».

3. Підрозділ 1.5, першого розділу, називається «Особливості фізичної та психологічної підготовки кваліфікованих боксерів» хоча в ньому описано тільки особливості психологічної підготовки.

4. У другому розділі назви методів дослідження дещо відрізняються з назвами у анотації та вступі. Також, не у всіх педагогічних тестах зазначено у яких одиницях вимірюється результат. Антропометричні дані не відносяться до педагогічного тестування, рекомендується винести як окремий антропометричний метод. Також психометричні методи дослідження доцільно віднести до психофізіологічних.

5. Метод розподілу кваліфікованих боксерів за манерами ведення поєдинку відбувався за психологічними показниками але у розділах розподіл описано по-різному (тестування спеціальної фізичної підготовленості, аналіз техніко-тактичних дій).

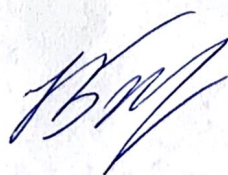
6. В меті та задачах дисертаційної роботи зазначено про розробку методики індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів, в дисертаційній роботі – програми індивідуалізації тренувального процесу кваліфікованих боксерів, авторської програми з удосконаленням фізичних якостей.

Зазначені дискусійні питання принципово не впливають на теоретико-практичне значення отриманих результатів і загальну позитивну оцінку поданої дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота Мартинюка Юрія Євгеновича на тему «Індивідуалізація тренувального процесу кваліфікованих боксерів протягом річного макроциклу з урахуванням різної манери ведення двобою» має достатнє теоретичне й практичне значення, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України №759 від 31.05.2019 р.), а її автор Мартинюк Юрій Євгенович заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузу знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

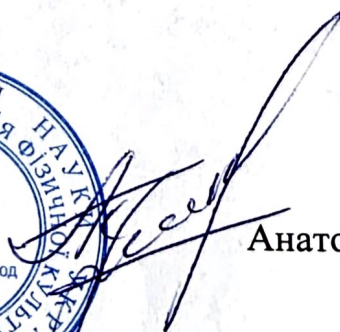
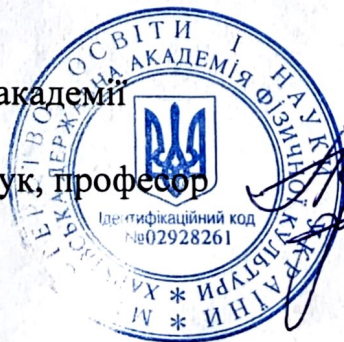
доцент кафедри одноборств
Харківської державної
академії фізичної культури,
кандидат наук з фізичного
виховання та спорту, доцент

Наталя БОЙЧЕНКО

Підпис БОЙЧЕНКО Наталі засвідчую

Перший проректор
Харківської державної академії
фізичної культури,
доктор педагогічних наук, професор

Анатолій ГУБА